

Demos vzw

Netwerk opbouwen als en met jeugdwerk

Studiedag Toegankelijk Jeugdwerk | 12 oktober 2017

Inleiding

Armoede is een **wicked problem**, een **venijnig vraagstuk**. Het is een complex probleem, dat ingrijpt in zowat alle levensdomeinen.

Het is een goede zaak dat ook mensen die actief zijn **binnen de vrije tijd** willen bijdragen aan de aanpak van dit probleem.

Inleiding

Lokale besturen, diensten en organisaties zetten steeds meer in op **bruggen bouwen, netwerk vormen, samenwerken, verbinden**,... en ze willen daarbij **zo participatief mogelijk** te werk gaan. En daar zijn goede redenen voor.

Pragmatische redenen

1. De **complexiteit van probleem** zorgt ervoor dat geen enkele dienst of organisatie dit probleem op z'n eentje kan aanpakken.
2. Werken aan de toegankelijkheid van het bestaande aanbod start meestal als een **intern proces** (vorming aanbieden, aanpassingen doen,...). Maar dit is **vaak ontoereikend**. De verwachte respons blijft uit. *Wij zijn er helemaal klaar voor, maar waarom komen ze niet?*

-
- ☞ Sommige drempels worden verlaagd, maar lang niet alle. Het aanbod zelf worden zelden in vraag gesteld.
 - ☞ Soms is er weinig feeling met de doelgroep of echte kennis van zaken.
 - ☞ Er wordt veel gepraat *over* mensen in armoede, maar zelden *met*.
Maatregelen - hoe goed bedoeld ook - komen niet tot stand in
samenspraak met de doelgroep en slaan soms de bal mis.
 - ☞ Ook de goede maatregelen bereiken de doelgroep niet altijd. De afstand blijft groot. Informatie stroomt niet door, netwerken raken elkaar niet.
 - ☞ Laagdrempeligheid heeft ook veel te maken met vertrouwen, met persoonlijk contact en verbinding. Soms ben je als organisatie gewoon *guilty by association* en blijven de vooroordelen gewoon bestaan.

Werken aan toegankelijkheid vergt een evenwichtsoefening tussen interne processen en processen naar externe partners

Zonder interne processen loop je het risico dat je organisatie niet klaar is om een meer divers publiek te verwelkomen, met misschien negatieve gevolgen voor je eigen werking en voor de kinderen en jongeren die je wil bereiken.

Zonder processen naar externen loop je het risico dat interne maatregelen de doelgroep niet bereiken. Of dat je niet het nodige vertrouwen geniet om kinderen en jongeren over de streep te trekken. Ook bestaat de kans dat je niet genoeg maatregelen neemt of niet de juiste. En je loopt het risico dat je je onvoldoende bewust wordt van de blinde vlekken in je organisatie.

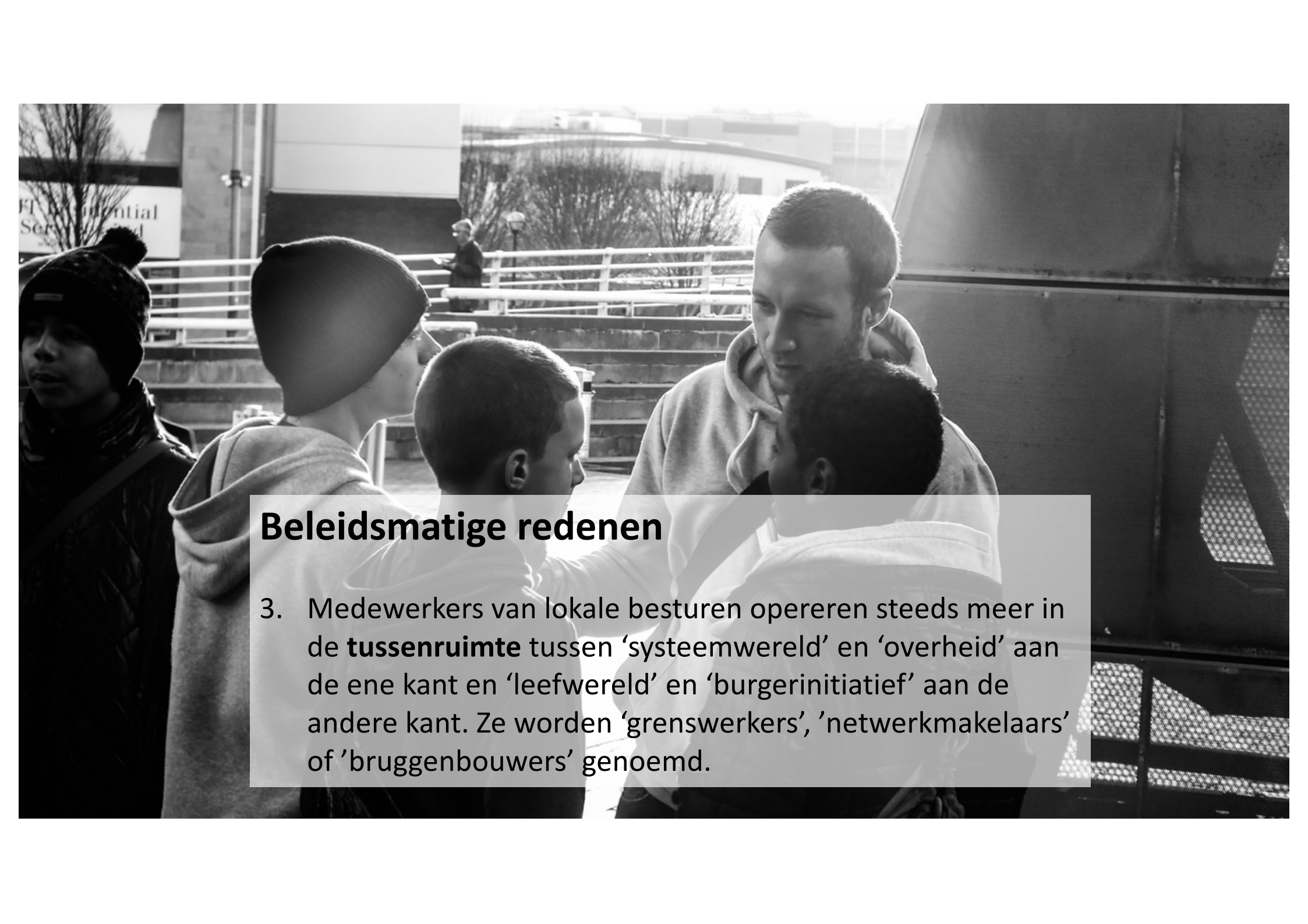

Pragmatische redenen

3. Ook wie kinderen en jongeren in armoede beter wil leren kennen om in te spelen op **hun vragen en noden**, moet rechtstreeks contact leggen of werken via organisaties die dit contact al gelegd hebben. → Groeiende aandacht voor outreachend werken, vindplaatsgericht werk, buurtwerk, jeugdopbouwwerk,...

Beleidsmatige redenen

1. De **complexiteit van het probleem** zorgt ervoor dat een (lokale) overheid steeds minder grip krijgt op de vele uitdagingen waar ze voor staat.
2. Tegelijk groeit de aandacht voor (de waarde van) **bottom-up initiatieven** van burgers. Lokale besturen moeten op zoek naar manieren om die initiatieven een plaats te geven, zonder volledig door te schieten in een 'participatiesamenleving'. **Kantelende samenleving:** *van een centraal, van bovenaf georganiseerde, verzuilde samenleving naar een decentrale, van onderop gestuurde netwerksamenleving.*

Beleidsmatige redenen

3. Medewerkers van lokale besturen opereren steeds meer in de **tussenruimte** tussen 'systeemwereld' en 'overheid' aan de ene kant en 'leefwereld' en 'burgerinitiatief' aan de andere kant. Ze worden 'grenswerkers', 'netwerkmakelaars' of 'bruggenbouwers' genoemd.

Ontwikkeling van netwerken tussen professionals

- Lokaal netwerk vrijetijdsparticipatie
<http://demos.be/vrije-tijd-in-de-netwerkgemeente/wat-zijn-lokale-netwerken>
- Jeugdwelzijnsoverleg
<https://www.vvj.be/beleid-en-praktijk/jeugdwelzijnsoverleg>
- Kinderarmoedenetwerk
http://www.vvsg.be/sociaal_beleid_en_werk/kinderarmoede/Pages/VVSG-pagina-2011.aspx

Maar...

Het blijkt moeilijk om mensen in armoede rechtstreeks te laten participeren aan deze professionele netwerken. Ook jonge jeugdwerkvrijwilligers zal je bijna nooit aan de tafel aantreffen.

Ook blijkt het erg moeilijk om mensen in armoede en jonge jeugdwerkers rechtstreeks met elkaar in contact te brengen of de netwerken rond de beide met elkaar te verbinden. Het blijven twee aparte werelden.

Veel van de drempels lopen gelijk voor beide

- Schrik voor het onbekende
- Andere zorgen aan hun hoofd, andere prioriteiten, met zoveel bezig
- Beperkte draagkracht om er iets extra bij te nemen
- Zichzelf niet bekwaam voelen
- Niet goed weten hoe je contact legt
- De 'andere' moet maar meer moeite doen
- ...

En maken het moeilijk om elkaar te vinden.

Zie bijvoorbeeld: <http://demos.be/kenniscentrum/praktijk/the-5-like-you-kiyo-tumult-en-u-move-4-peace-poelkapelle>

Spanningen voor jeugdwerkorganisaties

Onafhankelijkheid, autonomie	>	< Verbondenheid, voldoen aan verwachtingen van buitenaf
Nestwarmte, comfort, veel overeenkomsten, groepsgevoel	>	< Overbruggen van verschillen, comfortzone verlaten
Spontaan, informaal, doén, binnen het eigen referentiekader	>	< Doordacht, voorzichtig, bewust van het eigen referentiekader
Groei en ontwikkeling van het eigen aanbod de eigen organisatie	>	< Solidariteit, herverdeling

Opgeven dan maar? Dat nu ook niet.

- Veel goede wil en interesse langs beide kanten
- Opletten met veralgemenen: grote diversiteit, zowel bij mensen in armoede als bij jeugdwerkorganisaties
- Verschillen niet onderschatten maar ook niet overschatten
- In de concrete omgeving rond de jeugdorganisatie liggen bruikbare kansen
- Er bestaan positieve voorbeelden
<http://www.demos.be/kenniscentrum/document/chiro-op-maat-van-brussel-casestudy-over-solidariteit-in-diverstiteit>
- Jeugdwerk kan een belangrijke rol spelen in het opgroeien van kinderen en jongeren in armoede

Concrete initiatieven en maatregelen

1. Informeren, sensibiliseren, inleven
2. Bruggen bouwen
3. Ontmoeting en dialoog opzetten
4. Elkaar beter leren kennen
5. Alternatieve werkvormen uitproberen
6. Samen concrete acties, experimenten opzetten
7. Samen actie voeren
8. Engagementsverklaring
9. Subsidies voorzien
10. Onderzoek/analyse

1. Informeren, sensibiliseren, inleven

Soms is er weinig *sense of urgency*, merk je weinig interesse of betrokkenheid of weinig kennis over/ feeling met het thema. Misschien wil je dan eerst informeren of sensibiliseren.

→ **Naar aanbieders van vrije tijd over gezinnen in armoede**

- Spelvormen zoals [Armoe troef](#) (Welzijnszorg), [Uit de boot](#) ('t Lampeke)
- Ervaringsdeskundigen ([Tao-armoede](#), [vzw De Link](#), [Cedes](#), [Netwerk tegen Armoede](#), [Bind-Kracht](#))
- Vorming op maat (bijvoorbeeld [Uit De Marge](#),...)
- [Breng je buurt in kaart](#)

→ **Naar gezinnen in armoede over vrije tijd**

- Vrijetijdsspel ([Fonds Vrijetijdssparticipatie](#))
- [Lespakket](#) jeugdbewegingen

A background image showing a group of children in a circle, holding hands, suggesting a community or group activity. The image is slightly blurred, focusing attention on the text overlay.

2. Bruggen bouwen

... werken aan toegankelijkheid is vrij nieuw en je wil het meteen goed aanpakken

... je nam al verschillende interne maatregelen om drempels te verlagen, maar de verhoopte respons blijft uit

... je wil meer outreachend gaan werken en je aanbod tot bij de doelgroep brengen

... je wil jouw deelnemers in contact brengen met kinderen en jongeren die ze normaal gezien minder of niet ontmoeten

... je wil expertise delen en die gedeelde kennis samen naar buiten brengen

Wat doen bruggenbouwers?

- ☞ contacten leggen met jongeren en/of gezinnen, aanbieders van vrije tijd en andere partnerorganisaties
- ☞ jongeren en/of gezinnen verbinden met een aanbod
- ☞ een signaalfunctie opnemen naar het beleid

Wat doen bruggenbouwers?

- ☞ contacten leggen met jongeren en/of gezinnen, aanbieders van vrije tijd en andere partnerorganisaties**
 - Informeren
 - Rechtstreeks aanspreekbaar blijven
 - Individuele trajecten opstarten
 - Drempels in kaart brengen
 - Lacunes detecteren
- ☞ Jongeren en/of gezinnen verbinden met een aanbod**
- ☞ een signaalfunctie opnemen naar het beleid**

- Informeren

“Afhankelijk van de context geef je verschillende soorten informatie. Wanneer moeders aan het overleven zijn, bij een organisatie komen aankoppen voor pakketten Pampers, dan heeft het niet veel zin om te komen vertellen over een speelplein tijdens de kerstvakantie dat ze niet kunnen betalen. Je kan daarentegen wel zeggen dat er een buurtfeest is van het gemeenschapscentrum.” (Sanne Coppens)

- **Rechtstreeks aanspreekbaar blijven**

*“Persoonlijk contact via brugfiguren en maatwerk zijn belangrijk in het werken met ouders in armoede. Hoe rechtstreekser je het aanbod kan aanbieden via een contactpersoon, hoe beter.”
(Jennifer Lamote)*

- **Individuele trajecten opstarten**

“Soms volstond het om het gezin de juiste contactgegevens van een organisatie te bezorgen, waarop zijn verder de nodige stappen zetten. Aan het andere eind van het spectrum bevinden zich de trajecten waarbij intensieve opvolging werd vereist, waarbij samen met het gezin alle stappen werden gezet: het invullen van inschrijvingsformulieren en formulieren om een gereduceerd tarief aan te vragen, het samen afleggen van het traject te voet, of met het openbaar vervoer, een eerste kennismaking met de organisatie, opvolging tijdens deelname aan de activiteit.” (Sanne Coppens)

- **Drempels in kaart brengen (bruikbaar, bereikbaar, beschikbaar, betaalbaar en begrijpbaar)**

“Gisèle heeft 4 kinderen. De drie oudste kinderen gaan naar school in drie verschillende scholen, in Schaarbeek, Laken en Evere. Dit omdat ze geen plaats had gevonden voor de drie kinderen in één school. Elke dag gaat ze met haar zoontje van 4 maanden haar drie oudste kinderen afzetten en ophalen aan de school. Organisatorisch is het voor Gisèle zeer moeilijk om haar kinderen ook nog eens naar verschillende vrijetijdsactiviteiten te brengen.” (Sanne Coppens)

- **Lacunes detecteren**

“We willen gezinnen in armoede misschien te veel in ‘ons’ vrijetijdsaanbod inpassen. Terwijl je in gesprekken met ouders merkt dat ze soms andere accenten leggen op wat vrije tijd is. Ze geven er een andere invulling aan die niet per se overeenstemt met hoe wij vrije tijd zien.” (Sanne Coppens)

Wat doen bruggenbouwers?

- ☞ **contacten leggen met jongeren en/of gezinnen, aanbieders van vrije tijd en andere partnerorganisaties**
- ☞ **Jongeren en/of gezinnen verbinden met een aanbod**
 - toeleiden naar het bestaande aanbod
 - outreach: een bestaand aanbod naar de jongeren brengen
 - nieuw aanbod creëren samen met (rondhangende) jongeren
 - ontmoeting opzetten tussen (rondhangende) jongeren en andere jongeren, buurtbewoners, instanties
- ☞ **een signaalfunctie opnemen naar het beleid**

Wat doen bruggenbouwers?

- ☞ contacten leggen met jongeren en/of gezinnen, aanbieders van vrije tijd en andere partnerorganisaties
- ☞ Jongeren en/of gezinnen verbinden met een aanbod
 - toeleiden naar het bestaande aanbod
 - outreach: een bestaand aanbod naar de jongeren brengen
 - nieuw aanbod creëren samen met (rondhangende) jongeren
 - ontmoeting opzetten tussen (rondhangende) jongeren en andere jongeren, buurtbewoners, instanties
- ☞ **een signaalfunctie opnemen naar het beleid**

Wie zijn die bruggenbouwers?

Voorbeelden uit de praktijk

- Vrijetijdsbemiddelaars (Antwerpen, Leuven)
- Brugfiguren Gentse onderwijs
- Brugfiguren binnen integratiesector
- Jeugdopbouwwerkers, straathoekwerkers
- Blikopeners (Stedelijk Museum Amsterdam)
- Ervaringsdeskundigen, vrijwilligers,...

3. Ontmoeting en dialoog opzetten

Voorbeelden

- Project FOS Open Scouting over ontmoeting en bruggen bouwen
http://www.fosopenscouting.be/userfiles/files/FOS_Rapport-Diversiteit_LR_online.pdf
- Dialoogcoaches – De Ambrassade
<https://ambrassade.be/node/3352>

4. Elkaar beter leren kennen

Voorbeelden

- Switchen/jobshadowing

http://demos.be/sites/default/files/switchen_in_het_jeugdwerk.pdf

<http://demos.be/kenniscentrum/methodiek/jobwissel-voeling-krijgen-met-andere-leefwerelden-en-contexten>

- Ervaringsdeskundige inzetten

<https://ambrassade.be/exitkinderarmoede/inspiratiedag>

- Ouderbetrokkenheid verhogen

<https://ambrassade.be/exitkinderarmoede/inspiratiedag>

5. Alternatieve werkvormen uitproberen

Zie: <http://demos.be/kenniscentrum/dossier/dossier-10-buikbare-participatieve-methodieken-voor-kinderen-en-jongeren-in>

Bvb: forumtheater, digital storytelling, photovoice, ...

6. Concrete acties opzetten

Voorbeelden

- Circusplaneet Gent

<http://demos.be/kenniscentrum/praktijk/brugse-poort-in-vuur-en-vlam-circusplaneet-gent-0>

<http://demos.be/kenniscentrum/document/kijk-naar-mij-de-circus-benadering-als-inspiratiebron-voor-het-werken-met>

- Wereldspelers

<https://www.wereldspelers.be>

7. Samen actie voeren

Zie:

Oog voor armoede

<https://ambrassade.be/node/3352>

Actieweek

<http://demos.be/kenniscentrum/methodiek/actieweek>

8. Engagementsverklaring

Bijvoorbeeld VRIJE TIJD VOOR IEDEREEN in Duffel:

De clubs en verenigingen in engageerden zich om:

1. Een contactpersoon aan te stellen voor de sociale partners
2. Nieuwe deelnemers persoonlijk te onthalen
3. 80% korting op het lidgeld te geven aan leden met recht op verhoogde tegemoetkoming
4. Aandacht te hebben voor materiële, financiële en andere drempels van leden
5. Nieuwe leden op te volgen
6. Gespreide betalingen mogelijk te maken
7. Minstens één gratis initiatie of proefles aan te bieden
8. Actief door te verwijzen naar het aanbod van de sociale dienst

9. Subsidies voor toegankelijkheid

Voorbeelden

- Gent
<https://stad.gent/jongeren/producten/toegankelijkheidstoelage-voor-jeugdwerk>
- Eeklo
Alle jeugdverenigingen doen mee met de KomUitpas en kennen kortingstarieven toe. De subsidies aan jeugdverenigingen bestaan voor 60% uit een basissubsidie en 40% uit een subsidie voor het werken aan toegankelijkheid. Er wordt gewerkt met een puntensysteem. Om ervoor te zorgen dat er niet enkel punten gegeven worden op het feit of iemand goed kan schrijven of niet, stellen de jeugdverenigingen hun werking mondeling voor aan een externe jury. Het gaat over inspanningen die gedaan worden naar kinderen en jongeren met een beperking en naar maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren: tweedehandskledij, bepaalde goedkopere tarieven voor kampen, bewust lage prijzen, huisbezoeken afleggen, aanspreekpunt in de groep, brieven vereenvoudigen,...

10. Onderzoek/analyse

Praktijkvoorbeeld

[Bruggenvoorjongeren](#)

Eind 2011 namen de stad Brugge, het OCMW Brugge en het CAW Noord-West-Vlaanderen het initiatief om hun beleid en hun aanbod voor maatschappelijk kwetsbare jongeren beter op elkaar af te stemmen. Ze vormden een stuurgroep en deden een beroep op Uit de Marge vzw om het gezamenlijke traject te begeleiden. In 2012 mondden een studie en focusgroepen uit in een praktijkgericht rapport met vijf aanbevelingen: *'Brugge(n) voor jongeren. Maatschappelijk kwetsbare jongeren in Brugge: Waar staan we? Waar willen we naartoe?'*

Meer informatie

- [Knipperlichtenmodel](#)
- [Sociale netwerkanalyse](#)
- [ABCD-methode](#)